

Sommer, sol og sykkel

Sommerbrev 2012

På søndager stenger kjøkkenet på Thon Hotel i Åsgårdstrand klokken 18.00. For en sliten syklist gjør ikke det noe. Naustet pub rett oppe i gaten er oppe.

Arne Jon Isachsen
Centre for Monetary
Economics (CME)

Det er fredag formiddag den 3. august. Sommeren har ikke vært så verst. Kom man seg bare helt ned til kysten, eller aller helst ut på en øy, et sted mellom Larvik og Mandal, var det mange dager med sol og lite vind. Uværet som meteorologene varslet, uteble ofte. Litt på linje med Norges Bank som i en periode spådde en høyere rente som ikke kom.

I

Denne siste ferieuken er vi på fjellet, syklende den lille milen fra hytta til Torsetlia fjellstue hvor man kan få vafler med rømme og syltetøy på. På veien passerer vi Trolltjønn. Tidligere i sommer ble en fisker overrasket av en bjørn her. Midt på natten. Bjørnen ville ha sin del av de seks ørretene, hver på rundt en kilo. Mannen berget seg opp på stølstaket. Ringte kona. Etter noen timer ble han hentet med helikopter. Kom på Dagsrevyen og alt. Det var kanskje ikke så lurrt. Han hadde jo ikke lov til å fiske i Trolltjønn.

Er vi engstelige der vi sykler av sted? Egentlig ikke. Noen spur etter bjørn fant man aldri. "Han er mer mørkeredd enn de fleste", som en sambygding av tjuvfiskeren sa.

Torsetlia har aviser også. Vi har ikke lest dem på en stund. Og tar med Aftenposten, med A-magasinet. I A-magasinet fire uker tidligere bidrog Christine Koht med en artig artikkel: *Hvis jeg var skilt*. De tre første setningene lyder slik:

*Jeg har fått et nytt slagord.
Det har jeg fra mine venner Hanne og
Lars, som har som samlivsregel å gjøre de
tingene de ville gjort hvis de var skilt, før
de blir skilt.
Sånn at de slipper å bli skilt.*

II

Kronikken i Aftenposen fredag 3. august har vår olje- og energiminister skrevet. Ola Borten Moe, sier de jeg kjenner som har truffet ham, er en dyktig politiker. Han har sine meningers mot. Han vet hva han vil. Og arbeider hardt for å sette den vedtatte politikken ut i livet. En klar forbedring fra sin mer vinglete og utydelige forgjenger.

Med iver og spenning hiver jeg meg over kronikken. Stusser dog over selve overskriften: *Olje er et dårlig konjunkturvirkemiddel*. Olje som sådan kan ha sine virkninger; lakserolje er bra for magen. Som virkemiddel for å påvirke aktivitetsnivået i norsk økonomi, er det ikke *oljen* som sådan man må ha fokus på. Det er aktiviteten eller *virksomheten i oljesektoren* som er det sentrale.

Første avsnitt i kronikken går slik:

En del av vår pietistiske og protestantiske arv er at vi ikke skal ha det godt uten at det gjør litt vondt. Etter mitt skjønn en god tilnærming; en som bidrar til edruelighet, forsiktighet og høy arbeidsmoral. Men i denne diskusjonen gjøres vår største suksess til et problem.

En arv er ingen tilnærming. En arv er et utgangspunkt. Det Borten Moe prøver å si er at vår protestantiske arv preget av nøysomhet er et godt utgangspunkt for håndtering av oljerikdommen. Men hvorfor sier han da ikke det?

"Med all respekt for vår olje- og energiminister, denne kronikken holder ikke mål."

Vår olje- og energiminister anfører deretter sine grunner for hvorfor norsk oljeindustri egnert seg dårlig som virkemiddel i konjunkturpolitikken. Det gjør han i fem kulepunkter.

Under første kulepunktet skriver Ola Borten Moe:

Heller ikke internasjonalt reguleres aktivitetsnivået med utgangspunkt i norske konjunkturer, og all den stund vi ønsker at norsk næringsliv skal lykkes ute, legger jeg til grunn at denne delen av næringsen skal vokse og utvikle seg med støtte fra det norske samfunn.

Jeg stusser ved utsagnet om at virksomheten i næringslivet skal vokse og utvikle seg med støtte fra det norske samfunn. Næringslivet skal vel stort sett klare seg selv? Stabile rammebetingelser er viktig. Men støtte? Mon tro om Senterpartiets vokabular tar overhånd – der står støtte sentralt.

Mer om innholdet. Om man fant å ville søke å dempe oljevirkosomheten i Norge av hensyn til de innenlandske konjunktorene, kan man vel gjerne gjøre det selv om andre land ikke gjør det? Om leveranser til Nordsjøen skulle gå ned, ville det gi et press for norske bedrifter til å søke nye markeder ute. Er det så galt?

Så kulepunkt nummer to. Det starter slik:

Min fremste oppgave som statsråd er å bidra til en så høy ressursutnyttelse som mulig.

Sorry. Det er det ikke. Ikke høyest mulig ressursutnyttelse. Men høyest mulig utvinningsgrad. Og litt lenger nede:

Dersom vi utsetter slike utbygginger, vil ressurser gå tapt, og det norske samfunn går glipp av enorme verdier.

Hvor godt er argumentet til ministeren om at vi vil tape om vi ikke bygger ut nå, mens plattform, rør og kompetanse er på plass? Det spørsmålet synes jeg han skulle brukt mer plass på i sin kronikk. Og i den forbindelse betonet usikkerheten i det hele. Her er tre elementer: Hvordan blir prisutviklingen på olje og gass? Hva slags teknologi for utvinning av olje og gass vil fremtiden by på? Og hva med kostnadene fremover?

Hva gjelder prisutviklingen kan det tenkes at gjennombrudd for nye energiformer, gjerne av den grønne sorten, kan føre til varig og betydelig prisfall for olje og gass. I samme retning trekker økt utvinning av gass i USA og andre steder. Konklusjon: Gjør som Borten Moe sier – hold farta oppe i norsk olje- og gassutvinning.

Hva slags teknologi kan vi se for oss i fremtiden? Kanskje – ja til og med trolig – mer effektive måter å utvinne olje og gass på. Og trolig også mer miljøvennlige. I tillegg er det vel rimelig å tro at fremtidens teknologi gir høyere utvinningsgrad. Konklusjon: Ikke langsomt – ikke gjør som Borten Moe sier.

Andre setning under kulepunkt tre ser slik ut:

Å ta tak i de nye, selvstendige utbyggingene som selskapene arbeider med i dag med tanke på å utsette dem, er lite målrettet om målet er redusert press i økonomien på kort sikt.

Forfatteren må gjøre det klart for leseren hvorfor en utsettelse av utbygginger er uegnet om målet er å redusere presset i økonomien. For meg ser det ut som om det er det perfekte virkemiddel.

Under det fjerde kulepunktet er vår olje- og energiminister inne på et viktig tema: Blir vi sittende for lenge på gjerdet og ikke åpner for tildeling av leteblokker i nord, vil Russland

kunne komme til å dominere her. En slik utvikling vil vi kunne være lite tjent med.

Det femte kulepunktet er også godt og relevant. At rammebetingelsene ligger fast for selskaper som engasjerer seg på norsk sokkel, gjør at de tåler høye skatter og avgifter. Om man nå innførte et køsystem for utbygging av funne forekomster, innebærer det et brudd med forutsetningene som lå til grunn den gang leteboringen startet.

III

Med all respekt for vår olje- og energiminister, denne kronikken holder ikke mål. Språklig til tider hjelpeløst svakt. Innholdsmessig rotete, med uklare resonneringer. Kronikken tar seg klart opp mot slutten.

Hvorfor lar debattredaksjonen i Aftenposten en slik artikkel passere? Burde man ikke sendt utkastet til kronikk tilbake til olje- og energidepartementet? Og bedt byråkratene bearbeide bidraget bedre?

Mange politikere er mislykkede akademikere. Det er mange akademikere også. Men viktigere enn gode kronikker er god politikk. Og da sier de som har rede på det at olje- og energidepartementet har en dyktig sjef som gjør en god jobb.

IV

Omtrent vanlig norsk sommervær i år, hørte jeg meteorolog John Smits si på radioen for noen uker siden. Mens tabloidavisene formodentlig tjener gode penger på oppslag om det motsatte. Regn og vind. Kulde og innvæ. Hvor er de billigste og mest solfylte restplassene? Kom deg bort. Ut av Norge. Opp i luften. Av sted til Syden. Der sol og varme venter. Pluss billig vin og kuppelhue.

All misnøye starter med sammenligning, skal Søren Kierkegaard ha sagt, denne tenksomme, danske filosofen som ble mer anerkjent etter sin død enn mens han levde. Før sammenlignet vi sommerværet med været året før. Hjemme. Og ikke med sommerværet i Spania. Følgelig var vi mer tilfreds om halvparten av dagene gav grunnlag for å sole seg på svabergene, eller bade i fjellvannene. Nå – med Spania som sammenligningsgrunnlag – forventer vi sol og varme hver dag. En sikker oppskrift på en lite vellykket sommer i Norge.

V

Så sitter jeg her da. Alene i spisesalen i Thon Hotel i Åsgårdstrand. De ti øvrige gjestene hotellet huser i natt, ligger fremdeles under dynene, ser det ut for. Voldsom frokostoppdekning for bare elleve mennesker denne første mandagen i august.

A room with a view skrev E. M. Forester for over hundre år siden. I denne romanen skildres den undertrykkende kulturen i England på den tiden, en kultur som står seg dårlig mot den livsbejaende stemningen et opphold i Firenze vekker i en ung, engelsk pike. Hvorfor, undrer jeg, gav hun i resepsjonen meg i går kveld, da jeg ankom med sykkel, et rom mot bakgården – *without a view*? Hotellet kryper nesten ut i vannet; her er over tyve rom med vakker utsikt mot fjorden. Kan det ha noe med den noe labre stemningen ved innsjekkingen kvelden før å gjøre?

Det var litt sol, men mest regn og vind i de snaue tre timene jeg "ridde" min sykkel, som Hamsun skriver at Charlotte gjør i romanen *Redaktør Lynge* (1893). Samme året gav Hamsun ut en annen roman, *Ny jord*. På side

222 i denne boken¹, finner vi en artig setning: "Ikke nogen bukking og skraping ikke." To ganger ikke. Minner om svensk, hvor vi stadig hører; det var inte bra, inte.

Ser frem til en god middag nå ved reisens slutt for denne dagen. Men nei, på søndager stenger Thon Hotel i Åsgårdstrand sitt kjøkken klokken 18.00. "Har dere ikke sett det", forlanger hun på den andre siden av disken å få vite. Nei, ingen av oss fem som sjekker inn litt over klokka 18, har fått med oss det. "Det står på nettet", slår hun fast. Men hva hjelper det når man bestiller per telefon og ingen beskjed får?

Hotellets restaurant ligger nydelig til i 3. etasje med vakker utsikt over fjorden; sitter man der ved vinduet, eller ute på terrassen med nesen vendt sydover, kan man se broen der pikene til Munch i sin tid flanerte – eller broen som er kommet til senere og erstattet Munch sin. Gjestens ønske om en god middag her, er ikke hva Thon Hotels resepsjonist i Åsgårdstrand denne ettermiddagen er opptatt av. "Kjøkkenet er stengt. Kokken skal hjem", får vi beskjed om. Og ferdig med det.

"Finnes det andre restauranter i Åsgårdstrand som er åpne i kveld?", spør bergenseren blant oss. Damen bak disken virker *helt uinteressert* i det hele. Tar det nærmest som en personlig fornærmelse at noen maser på henne for å få seg et måltid mat. Som om det er noe hun har noe med. "Jeg æ'kke mora di", sier hun, uten å si det.

Høyt sier Åsgårdstrands og Thon Hotels representant for servicenæringen at det ikke finnes noen spisesteder som er åpne her i byen nå. Men et par kilometer opp i bakken ligger det en pizzarestaurant. Dett var dett. Jeg sjekker inn. Som straff for upassende

ytring – jeg mumlet halvhøyt at dette var dårlig service – blir jeg tildelt *a room without a view*.

Etter en varm dusj og i rene klær, tid for å få seg noe mat. "Hvor lang tid tar det å gå til pizzarestauranten?", spør jeg. "Bare ti minutter å sykle", svarer vår venninne i resepsjonen. Men jeg har syklet nok i dag. Spaserer ut av hotellet. Til venstre like oppe i bakken bak hotellet lyder munter musikk og glade røster. Naustet pub holder åpent. Ute i det fri. Med varme i taket. Og varm mat. Fiskesuppe med bagett bestilles. Pluss en halvliter pils. Med kaffe til slutt lyder regningen på to hundre kroner. Det halve av hva Thon Hotel ville forlangt. Og dobbelt så trivelig.

Kvelden avrundes med en kroneis som nytes på rommet. Slår på fjernsynet og ser Usain Bolt vinne hundremeter'n i London på 9,63 sekunder. Ny olympisk rekord.

VI

Thon Hotel Åsgårdstrand kan berømmes for utsøkt frokost. Hvor god middagen er her, har jeg ingen kunnskap om. Nå er frokosten avsluttet. Det er på tide å hive seg på sykkelen. Så jeg rekker frem til lunsj på Ivar Halvorsens Konditori i Sandefjord. Bagetten med eggerøre og røkelaks her kan anbefales på det varmeste.

16. august 2012

Home Page: <http://home.bi.no/fag87025/>

¹ Henvisningen er til Hamsuns Samlede Verker, bind nummer 2, utgitt av Gyldendal norsk forlag i 1976.

